

УДК 347.736

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-47-1-49-59>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСУДОВОЇ САНАЦІЇ ЯК ВИДУ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дерев'янко Б. В., Циганович О. В.

CERTAIN ASPECTS OF PRE-TRIAL REHABILITATION AS A TYPE OF RESTRUCTURING OF ECONOMIC ENTITIES

Derevyanko B.V., Tsyhanovych O.V.

Стаття має за ціль дослідити особливості регулювання досудової санації в українському законодавстві, а також – судову практику застосування регулюючих положень закону, виявити потенційні прогалини та запропонувати напрями їхнього вирішення. **Методи дослідження.** Для досягнення мети використано різноманітні загально-наукові та спеціальні методи пізнання. За допомогою методів аналізу та синтезу, а також порівняльно-правового методу визначено особливості процедури досудової санації а за допомогою системно-структурного методу – її місце у межах інституту неплатоспроможності, а також виявлено потенційні прогалини у регулюючому законодавстві. Застосування методу абстракції дозволило уточнити реальні ризики від виявлених недоліків законодавства для судової практики. Прогностичний та порівняльно-правовий методи використано для визначення напрямів удосконалення Кодексу України з процедур банкрутства (КУзПБ). **Висновки і пропозиції.** Наукова новизна статті полягає у вивченні та аналізі положень законодавства, поглядів науковців і судової практики на предмет наявності прогалин у регулюючому проведенні досудової санації законодавстві, а також у пропонуванні власних напрямів вирішення визначених проблем. У статті висвітлено проблему недостатнього інформування кредиторів про стан боржника у ході ініціювання процедури досудової санації, задля вирішення якої пропонується закріпити обов'язковість включення фінансового аналізу до плану санації.

Для уникнення потенційних зловживань з боку недобросовісних боржників, які намагаються затвердити план санації, використовуючи голоси пов'язаних з ними кредиторів, пропонується розширити поняття «заінтересованих щодо боржника осіб», включивши до переліку також юридичні особи, які протягом останніх трьох років мали будь-яких спільних з боржником керівників.

Крім цього, у статті показано, що у разі використання процедури досудової санації для затягування часу КУзПБ не передбачено жодної відповідальності або способу впливу на недобросовісного боржника. Запропоновано введення відповідальності за зловживання процедурою санації та введення в оману кредиторів з неправомірною метою, зокрема, ухилення від виплати заборгованості.

Ключові слова: неплатоспроможність, банкрутство, санація, досудова санація, Кодекс України з процедур банкрутства, зловживання правом, арбітражний керуючий, оздоровлення підприємства, реструктуризація активів, кредитор, господарський суд, санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство.

Вступ. Правове забезпечення інституту банкрутства, який є одним із ключових в рамках сучасної економічної моделі, постійно піддається змінам. Реалії сьогодення та нові виклики, як показує практика, підштовхують і українських законодавців до модифікування нормативного регулювання банкрутства та пов'язаних з ним процедур, пошуку нових напрямів їхнього вдосконалення. Виконання відповідних завдань потребує визначення цілей законодавства у сфері банкрутства, а також потенційних цілей сторін у справах, пов'язаних із неплатоспроможністю.

Як вірно вказують українські дослідники, учасники справи про банкрутство переслідують різні цілі: боржник зацікавлений у відновленні власної платоспроможності, тоді як кредитори намагаються задовольнити свої вимоги у якомога більшому обсязі. Держава при цьому виступає певним стабілізатором, намагаючись врятувати підприємство-банкрут і при цьому захистити економічні інтереси кредиторів [1, с. 93]. І дійсно, комплексність процедур банкрутства і різнобічна спрямованість інтересів сторін змушує законотворців займатися пошуком нових та удосконаленням наявних способів регулювання неплатоспроможності, які мають на меті задоволення інтересів усіх учасників процедур банкрутства – як боржника та кредиторів, так і держави.

Групу способів задоволення інтересів учасників процедур банкрутства вбирає у себе санація – процедура відновлення платоспроможності боржника, значення якої важко переоцінити як для боржника, так і для кредиторів. За умови застосування правильного підходу санація є потенційно найбільш ефективною процедурою банкрутства з напрямом на досягнення цілей, що ставляться перед провадженням у справі про банкрутство. З однієї сторони, складові санації повинні допомогти максимізувати

суму повернутих кредиторам коштів, з іншої – зберегти підприємство-боржника, а отже – частину економічного потенціалу держави.

Комплексність санаційних процедур та їх правової природи змусили українського законотворця визначити і легітимізувати два види санації: санацію в рамках судового процесу та досудову санацію.

Досудова санація (санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство), відповідно до статті 4 Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ) – це система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати засновник (учасник, акціонер) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження у справі про банкрутство [2]. Застосування досудової санації виглядає прогресивним, а тому важливим є її поширення, зокрема і через різноманітні правові механізми.

Огляд літератури. Незважаючи на потенціал застосування процедури досудової санації, тема досліджувалася лише деякими окремими науковцями. При цьому не усі дослідження були безпосередніми і глибокими, частина досліджень стосувалася досудової санації опосередковано. Це є підставою для її подальшого вивчення. Серед авторів, які у своїх дослідженнях у більшій чи меншій мірі зачіпали тему досудової санації, можна назвати таких дослідників, як: І. Бутирська [3], А. Бутирський [1], Т. Даниленко [4], В. Дутка [5; 6], А. Лисенко [7], Н. Сейсебаєва і Т. Сухаренко [8], Р. Поляков [9] та інші. Але в силу висловленого у цьому абзаці вище, потрібні додаткові дослідження особливостей

правового забезпечення процесів досудової санації.

Формулювання цілі роботи. Стаття має за ціль дослідити особливості регулювання досудової санації в українському законодавстві, а також – судову практику застосування регулюючих положень закону, виявити потенційні прогалини та запропонувати напрями їхнього вирішення.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано різноманітні загально-наукові та спеціальні методи пізнання. За допомогою методів аналізу та синтезу, а також порівняльно-правового методу визначено особливості процедури досудової санації а за допомогою системно-структурного методу – її місце у межах інституту неплатоспроможності, а також виявлено потенційні прогалини у регулюючому законодавстві. Застосування методу абстракції дозволило уточнити реальні ризики від виявлених недоліків законодавства для судової практики. Прогностичний та порівняльно-правовий методи використано для визначення напрямів удосконалення КУзПБ.

Основний текст. Варто зауважити, що у порівнянні із санацією під час провадження у справі про банкрутство, досудова санація має ряд переваг. Аналізуючи модель типового банкрутства, не важко дійти висновку, що основною причиною неспроможності є не стільки невміле керівництво підприємством (хоча і воно може мати місце), як несвоєчасне виявлення проблем. На нашу думку, правильний підхід до вирішення проблеми потенційного банкрутства полягає у застосуванні визначених законодавством процедур якомога раніше, що допоможе з мінімально можливими ризиками для існування підприємства погасити заборгованість.

І. Бутирська вважає, що до того моменту, поки боржник або кредитор не звернуться до

господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, відносини «боржник – кредитори» мають переважно приватний характер, оскільки кредитори на власний розсуд обирають як, коли і в який спосіб заявляти свої вимоги до боржника [3, с. 24]. Саме тут і проявляється вирішальна роль процедури досудової санації. Головна її вигода полягає у тому, що за процедурою вона може бути застосована раніше, з мінімальним втручанням суду, а отже – зменшує ризики для обох сторін. Застосування досудової санації дозволяє фактично почати «оздоровлення» підприємства раніше, без багатьох зайвих процедурних обмежень.

Досудова санація має й інші переваги над класичною, зокрема, дозволяє зберегти контроль боржника за підприємством. Так, КУзПБ прямо не передбачає обов'язковості призначення керуючого санацією і фактично дозволяє боржникові у більшій мірі контролювати ситуацію.

Вигідна досудова санація і в контексті зменшення витрат сторін, враховуючи що судовий збір у разі подання заяви про затвердження плану досудової санації є у п'ять разів меншим за аналогічну суму при відкритті провадження у справі про банкрутство. Крім цього, оскільки законодавство не передбачає подачу заяв про кредиторські вимоги, відсутні витрати на судовий збір зі сторони кредиторів, які мають місце при класичному провадженні у справі про банкрутство.

З позицією про вигідність досудової санації у порівнянні із судовою узгоджується думка В.В. Дутки, який вказує на переваги та привабливість для боржників і кредиторів досудової санації. До переліку переваг процедури дослідник включає оперативність, вигідність для кредиторів, списання значної частини податкового боргу та платежів, менші судові витрати для сторін [5, с. 98-99].

Важливими перевагами досудової санації є швидкість прийняття рішення про початок процедури, швидкість її проведення та гнучка система управління активами підприємства. Так, дана процедура передбачає значно менше втручання суду та залежність сторін від судових процедур, що дозволяє економити час, який є одним із найголовніших ресурсів у контексті подолання проблеми неплатоспроможності. Подібну думку висловлює Р.Б. Поляков, який порівнюючи два види санації, зауважив, що досудова санація за своєю суттю навіть не поступається судовій, а враховуючи швидкі строки погашення боргів перед кредиторами, її сміливо можна назвати прискореною реструктуризацією [9, с. 24].

В той же час, судова практика показує, що як досудова санація так і санація боржника під час провадження у справах про банкрутство не користуються популярністю, а більшість справ завершуються ліквідаційною процедурою. Загалом інститути банкрутства та ліквідації є одними із засобів регулювання економіки, що є «санітаром» останньої, усуваючи з обороту неефективних учасників [10, с. 31]. Для кредиторів процедура ліквідації виглядає більш привабливою з точки зору сподівань на швидке повернення хоча б частину коштів. Можуть мати місце і непоодинокі спроби використання санаційних процедур з неправомірною метою.

Сьогодні в Україні досудова санація фактично повністю регулюється нормами КУзПБ та дублюючими їх положеннями, що містяться в Господарському кодексі України. Зокрема право на проведення досудової санації регламентоване частиною 1 статті 5 КУзПБ: «Боржник за рішенням засновників (учасників, акціонерів) боржника має право ініціювати процедуру санації до відкриття провадження у справі про банкрутство» [2].

Окремі науковці уже висловлювали думку про недосконалість КУзПБ як в окремих аспектах практики правового регулювання, так і в загальних підходах до побудови системи подолання неплатоспроможності. Так, В.В. Дутка зазначає, що складність законодавства про банкрутство, а також наявність у ньому суперечностей та прогалин часто стають можливістю для недобросовісних суб'єктів використовувати процедури банкрутства на свою користь, всупереч інтересам інших фізичних та юридичних осіб, суспільства і держави [5, с. 98].

Одразу відмітимо, що законодавець не встановив жодних умов чи обмежень для прийняття рішення про початок досудової санації, як-то наявність рівня заборгованості, будь-яких офіційних підтверджень виявлення ознак неспроможності тощо. Задля уникнення потенційних зловживань КУзПБ можна було б удосконалити шляхом введення, до прикладу, обов'язковості проведення попереднього аудиту.

Більше того, відсутня законодавча вимога щодо обов'язковості повного інформування кредитора стосовно фінансового стану боржника. Зокрема, частина друга статті 5 КУзПБ регламентує перелік умов та відомостей, що обов'язково має містити план санації, а саме: 1) розміри, порядок і строки погашення вимог кредиторів, які беруть участь у санації; 2) заходи щодо виконання плану санації та нагляду за виконанням плану санації; 3) обсяг повноважень керуючого санацією (у разі його призначення). До плану санації додається ліквідаційний аналіз, який свідчить про вигідність для кредиторів виконання плану санації порівняно з ліквідацією боржника. До плану санації може додаватися фінансовий аналіз, який підтверджує здатність боржника виконувати умови плану санації [2].

Таким чином, через диспозитивність норми про долучення фінансового аналізу, кредитор у більшості випадків не матиме змоги об'єктивно оцінити необхідність проведення санаційної процедури. Можна припустити, що така ситуація грає не на руку популяризації процедури досудової санації, враховуючи практику використання положень КУзПБ недоброчесними боржниками, які замість проходження процедури за прямим призначенням користуються легальною можливістю для затягування часу за допомогою мораторію, виведення додаткових коштів з підприємства, якомога довшого збереження контролю над юридичною особою та й просто використання процедури з метою безпідставної реструктуризації боргу. Саме тому пропонуємо змінити друге речення абзацу другого частини другої статті 5 КУзПБ, виклавши його у наступній редакції: «До плану санації додається фінансовий аналіз, який підтверджує здатність боржника виконувати умови плану санації».

Важливою проблемою є відсутність відповідальності за зловживання процедурою для затягування часу. Так, боржник має змогу скористатись перевагами процедури досудової санації (мораторій тощо) без фактичного бажання її проводити, для чого свідомо припускається процедурної помилки, яка в подальшому буде оскаржена частиною кредиторів і затягне справу на роки.

Названі проблеми уже відслідковуються у судовій практиці. Зокрема, у справі № 902/560/20, що проходила декілька інстанцій, конфлікт боржника та кредиторів полягає безпосередньо у недолученні ліквідаційного та фінансового аналізу до плану санації, схваленою більшістю боржників. Позивач аргументує свою позицію тим, що не має об'єктивної змоги оцінити фінансовий стан боржника без надання відповідних складових плану. У

постанові Північно-Західного апеляційного господарського суду від 5 жовтня 2023 року у даній справі зазначається: «як підтверджується змістом Протоколу зборів кредиторів ФГ «Л» від 31.05.2023 року, на розгляд кредиторів, які приймали участь у вказаних зборах, боржником взагалі не було надано ні додатків до запропонованого Плану санації, ні ліквідаційного аналізу, ні фінансового аналізу ФГ «Л» [11]. І, хоча суд справедливо став на сторону кредиторів у даній справі, провадження у ній триває більше трьох років, не є завершеним і до сьогодні через постійні оскарження судових рішень сторонами.

Подібні ситуації можна прослідкувати й у справі № 911/166/23, де суд скасував план санації через недостатнє обґрунтування у ліквідаційному аналізі вигідності плану санації [12].

Таким чином, законодавець створює усі умови для потенційних зловживань, а також недостатньої поінформованості кредиторів, що, у свою чергу, сприяє зростанню недовіри до санації з їхнього боку. Виходом з цієї ситуації могло б стати введення законом обов'язковості долучення фінансового аналізу та висновків про неплатоспроможність до плану санації. Крім цього, корисним кроком було б встановлення додаткової відповідальності за очевидні процесуальні зловживання під час використання досудової санації.

Інша низка проблем досудової санації пов'язана із формуванням та затвердженням плану санації. Відповідно до абзацу другого частини першої статті 5 КУзПБ, план є основним документом, що регулює санацію боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство [2].

Після прийняття боржником рішення про проведення досудових санаційних заходів він скликає збори кредиторів для схвалення

плану санації, відповідно до якого і здійснюватиметься майбутня процедура.

КУзПБ встановлює мінімальний строк у 10 днів з моменту оголошення про проведення зборів. Для прийняття плану КУзПБ встановлює окремі вимоги для категорій забезпечених та незабезпечених кредиторів. Зокрема, процедура передбачає схвалення плану забезпеченими кредиторами, що володіють щонайменше 2/3 голосів від загальної суми вимог, включених до плану санації, у кожній такій категорії, а також схвалення плану незабезпеченими кредиторами, які мають щонайменше 50% голосів від загальної суми вимог, включених до плану санації, у кожній такій категорії [2].

Тим не менш, недоброчесні боржники і в даній ситуації не упускають нагоди скористатись положеннями КУзПБ на свою користь. Непоодинокими є ситуації, коли боржник вступає в «закулісні» перемовини з декількома зацікавленими кредиторами, що мають більшість вимог, і голосують за прийняття заздалегідь нереалістичного плану, що на практиці гратиме на руку виключно боржнику і зазначеним кредиторам. У такій ситуації кредиторам, які проголосували проти плану санації, не допомагає і норма закону, яка регламентує, що умови задоволення їхніх вимог повинні бути не гіршими, ніж умови задоволення вимог кредиторів, які проголосували за схвалення плану санації.

Окрім цього, недобросовісний боржник може вдатися і до іншої маніпуляції, як-от використання пов'язаних із ним кредиторів. Причому може зробити це навіть в обхід норми про неврахування голосів зацікавлених кредиторів, встановленої частиною 4 статті 5 КУзПБ, яка встановлює, що «вимоги забезпечених кредиторів, які є заінтересованими особами стосовно боржника, не враховуються для цілей голосування при схваленні плану санації» [2].

Типовою для розкриття вищеописаного зловживання є справа № 917/256/23, яка пройшла усі судові інстанції та була повернута на новий розгляд. Конфлікт позивачів з боржником полягає у затвердженні плану санації, на думку окремих кредиторів, всупереч вимогам закону. Так, два кредитори, що проголосували за план санації у даній справі, є очевидно пов'язаними із боржником. Одним із цих кредиторських підприємств (з вимогами менше 2%) керує близький родич боржника (тут суд визнає зацікавленість), іншим же – юридична особа, що не має подібного зв'язку, але керівником якої у минулому була та ж особа, яка в даний момент керує підприємством-боржником. Тим не менш, лише за два місяці до початку процедури досудової санації нинішній керівник боржника звільнився із керівної посади кредиторського підприємства. Касаційна інстанція визнала помилковим висновок апеляційного суду щодо заінтересованості даного кредиторського підприємства стосовно боржника, незважаючи на перебування в певний момент часу у минулому обох цих осіб під контролем третьої особи – нинішнього керівника боржника, «оскільки на момент схвалення 08.02.2023 року Плану санації вказана фізична особа не була ні засновником, ні керівником» відповідної юридичної особи-кредитора. Поряд з цим, суд визнає, що наведений зв'язок керуючого надає цій фізичній особі статус заінтересованої особи окремо стосовно боржника та окремо стосовно кредитора, між тим не створює аналогічний правовий зв'язок між кредитором та боржником, а саме заінтересованість кредитора стосовно боржника у розумінні наведених положень статті 1 КУзПБ [13].

Дійсно стаття 1 КУзПБ регламентує, що заінтересовані особи стосовно боржника –

юридична особа, створена за участю боржника, юридична особа, що здійснює контроль над боржником, юридична або фізична особа, контроль над якою здійснює боржник, юридична особа, з якою боржник перебуває під контролем третьої особи, власники (учасники, акціонери) боржника, керівник боржника, особи, які входять до складу органів управління боржника, головний бухгалтер (бухгалтер) боржника, у тому числі звільнені з роботи за три роки до відкриття провадження у справі про банкрутство, а також особи, які перебувають у родинних стосунках із зазначеними особами та фізичною особою - боржником, а саме: подружжя та їхні діти, батьки, брати, сестри, онуки, а також інші особи, щодо яких наявні обґрунтовані підстави вважати їх заінтересованими; для цілей цього Кодексу заінтересованими особами стосовно арбітражного керуючого чи кредиторів визнаються особи в такому самому переліку, як і заінтересовані особи стосовно боржника [2].

Таким чином, незважаючи на фактичний зв'язок між керівництвом боржника і кредитора, відповідно до вимог закону, рішення суду є абсолютно вірним, адже КУЗПБ не визначає юридичну особу, що в минулому керувалась тими ж особами, що й наразі боржник, зацікавленою. Тим не менш, відсутність таких норм може призвести до цілком очевидних зловживань, як-от використання «бульбашкових» юридичних осіб з метою фіктивного кредитування підприємства і використання їхніх голосів в подальшому для затвердження плану санації.

Очевидно, що законодавче регулювання визначення зацікавленості юридичної особи повинно бути розширене. Зокрема, одним із варіантів регулювання може бути доповнення визначення зацікавленої особи у статті 1 КУЗПБ після слів «юридична особа, з якою боржник перебуває під контролем третьої

особи, власники (учасники, акціонери) боржника» словами: «або, якщо така третя особа, керівник боржника, особи, які входять до складу органів управління боржника, головний бухгалтер (бухгалтер) боржника, у тому числі звільнені з роботи за три роки до відкриття провадження у справі про банкрутство, займали відповідні керівні посади (в т.ч., керівник, головний бухгалтер, член органу управління) у підприємстві-кредиторі за той самий період у три роки».

Таким чином, нинішнє визначення зацікавлених осіб у законодавстві містить очевидну прогалину, яку потенційно можуть використовувати недобросовісні боржники. І хоча загальна практика показує, що суд у більшості випадків зловживань з процедурою голосування стає на захист кредитора, варто зазначити, що навіть затягування часу грає на руку виключно недобросовісній стороні, а також ще більше підриває довіру до самої суті санації. І все ж, найбільш важливим питанням прогалин у положеннях КУЗПБ (що впливає з вищенаведених проблем) виступає саме елемент зловживання з боку чи то кредитора, чи то боржника, а не питання ефективності процедури. Саме тому питання запровадження відповідальності за використання процедур, регламентованих КУЗПБ з неправомірною метою повинно бути пріоритетним у розрізі визначення потенційних напрямів реформування законодавства.

Виходячи із викладеного вище, пропонуємо боротися з фіктивним «оздоровленням боржника» до відкриття провадження у справі про банкрутство боржника за аналогією з нормами КУПАП щодо фіктивного банкрутства, встановлюючи штраф або з прив'язкою до кількості неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або ж у розмірі, кратному втраченому за час проведення фіктивної санації економічного потенціалу

підприємства, що визначається за формулою різниці вартості його активів на початку процедури і на момент винесення рішення.

Враховуючи, що більшість вищенаведених пропозицій зводяться до ускладнення процедури досудової санації, варто зауважити і те, що наукове середовище неоднозначно ставиться до цього. Ключовий аргумент противників введення більш жорсткої регламентації полягає в тому, що це йде не на руку популярності процедури і бажанню потенційного боржника її використовувати.

Так, у своїй роботі А. Лисенко відносить до недоліків досудової санації необхідність погодження плану кредитором, можливість автоматичного припинення дії мораторію після спливу 60 днів, необхідність доведення вигідності для кредиторів плану санації тощо [7, с. 127]. Схожа думка присутня у роботі Т. Сухаренко та Н. Сейсебаєвої, де зазначено, що відмінністю досудової санації, яка певним чином є її недоліком, є те, що проведення досудової санації можливе лише за наявності письмової згоди власників боржника (органу, уповноваженого управляти майном боржника) і його кредиторів, загальна сума вимог яких перевищує 50% кредиторської заборгованості. Крім того, ускладнюючим моментом можна вважати обов'язкове погодження плану санації усіма забезпеченими кредиторами [8, с. 34]. Частково дослідниці мають рацію. Однак, погодитися із їх позицією повністю важко, оскільки сам інститут банкрутства, а також пов'язані з ним процедури санації (судової та досудової) є фактично «рятівним кругом» для підприємця, що стикається із скрутним фінансовим становищем. Сама ж ідея зменшення або списання боргу у зв'язку із неплатоспроможністю за своєю природою є епіцентром для потенційних зловживань у фінансовій та підприємницькій сферах. З огляду на це, регулювання таких процедур з

боку КУЗПБ повинно бути простим з точки зору алгоритмізації (зادля економії часу), але якомога більш суворим у плані вимог до боржника та відповідальності сторін за використання положень КУЗПБ з неправомірною метою.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, варто зазначити, що досудова санація у порівнянні із судовою є вкрай важливим інструментом боротьби із неспроможністю, і, як наслідок, підтримання стабільності української економіки. Причиною цього є такі переваги досудової санації, як оперативність та відносна швидкість процедури, ширше збереження контролю керівника за підприємством, гнучка система управління активами тощо.

Виокремлено проблеми досудової санації, які стоять на заваді її ефективності та зменшують довіру кредиторів. Однією з таких проблем є відсутність обов'язку боржника додавати до плану санації фінансовий аналіз з метою повного інформування кредиторів про стан справ підприємства. Очевидним виходом із даної ситуації є встановлення імперативної норми, яка змушувала б боржника надавати більшу кількість інформації особам, які прийматимуть рішення про проведення санації, спираючись, перш за все, на власний інтерес.

Інший ряд проблем пов'язаний із зловживаннями під час проведення процедури, як-от, використання голосів пов'язаних осіб з метою примусового затвердження плану санації, виведення коштів з підприємства і збереження їх за рахунок частини кредиторів. З метою попередження таких махінацій запропоновано змінити підхід до визначення «зацікавлених осіб», значно розширивши дане поняття за рахунок зв'язку підприємств через керуючих ними осіб. Нарешті, пропонується введення адміністративної відповідальності за фіктивне використання

процедури досудової санації з метою введення в оману кредиторів та зловживанням законом у власних інтересах.

Таким чином, дослідження визначило декілька потенційних підходів до вдосконалення процедури досудової санації, популяризації її шляхом збільшення довіри кредиторів, а також розвитку законодавства у напрямку боротьби із зловживаннями окремими свободами КУЗПБ.

Перспективи подальших розвідок. Зрозуміло, що наступні наукові розвідки мають спрямовуватися на пошук варіантів спрощення механізмів проведення класичної процедури санації у судовому порядку вкупі із пошуком нових способів відновлення платоспроможності боржника у процедурі санації та удосконалення, тобто підвищення ступеня ефективності застосування відомих способів судової санації.

Література:

1. Бутирський А.А. Правова природа засобів відновлення платоспроможності боржника. *Вісник господарського судочинства*. 2006. № 3. С. 190–196.
2. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74.
3. Бутирська І.А. Провадження у справах про банкрутство як особливий вид провадження у господарському судочинстві. *Право України*. 2021. № 4. С. 23–32.
4. Даниленко Т.П. Досудова санація підприємств. *Світ фінансів*. 2004. № 1. С. 149–151.
5. Дутка В.В. Зловживання правами у справі про банкрутство: дис. канд. юр. наук. Маріуполь, 2021. 206 с. URL: https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/10/dis_dutka.pdf
6. Дутка В.В. Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство. *Економіка та право*. 2021. № 1. С. 96–101. URL: <https://economiclaw.kiev.ua/index.php/economiclaw/article/view/1027/984>

7. Лисенко А. Досудова санація. Переваги та недоліки. *Збірка наукових статей та судової практики Верховного Суду щодо застосування Кодексу України з процедур банкрутства. За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С.В. Жукова*. Київ: Алерта, 2021. С. 121–128.

8. Сухаренко Т.А., Сейсебаєва Н.Г. Економічні аспекти досудової санації. *Економіка, фінанси, право*. 2016. № 10/4. С. 34–36.

9. Поляков Р.Б. Порівняльно-правова характеристика досудової санації за правом України та Німеччини. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2022. № 3. С. 23–40. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2022/3.pdf

10. Богатир В.К. Ліквідаційна процедура – заключна процедура у справах про банкрутство: монографія. За ред. докт. юрид. наук, проф. Б.В. Дерев'янка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 210 с.

11. Постанова Північно-Західного апеляційного господарського суду від 05.10.2023 року у справі № 902/560/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114416982>

12. Постанова Північного апеляційного господарського суду від 06.06.2023 року у справі № 911/166/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111549819>

13. Постанова Верховного суду України від 12.09.2023 року у справі № 917/256/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113924665>

References:

1. Butyrskiy A.A. Pravova pryroda zasobiv vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*. 2006. № 3. S. 190–196.
2. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva: Zakon Ukrainy vid 18 zhovtnia 2018 roku № 2597-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2019. № 19. St. 74.
3. Butyrska I.A. Provadzhennia u spravakh pro bankrutstvo yak osoblyvyi vyd provadzhennia u hospodarskomu sudochynstvi. *Pravo Ukrainy*. 2021. № 4. S. 23–32.
4. Danylenko T.P. Dosudova sanatsiia pidpriemstv. *Svit finansiv*. 2004. № 1. S. 149–151.
5. Dutka V.V. Zlovzhyvannia pravamy u spravі pro bankrutstvo: dys. kand. yur. nauk. Mariupol, 2021.

206 s. URL: https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/10/dis_dutka.pdf

6. Dutka V.V. Sanatsiia borzhnyka do vidkryttia provadzhennia u spravi pro bankrutstvo. *Ekonomika ta pravo*. 2021. № 1. S. 96–101. URL: <https://economiclaw.kiev.ua/index.php/economiclaw/article/view/1027/984>

7. Lysenko A. Dosudova sanatsiia. Perevahy ta nedoliky. *Zbirka naukovykh statei ta sudovoi praktyky Verkhovnoho Sudu shchodo zastosuvannia Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva. Za zahalnoiui redaktsiiei d.iu.n., suddi Verkhovnoho Sudu S.V. Zhukova*. Kyiv: Alerta, 2021. S. 121–128.

8. Sukharenko T.A., Seisebaieva N.H. Ekonomichni aspekty dosudovoi sanatsii. *Ekonomika, finansy, pravo*. 2016. № 10/4. S. 34–36.

9. Poliakov R.B. Porivnialno-pravova kharakterystyka dosudovoi sanatsii za pravom Ukrainy ta Nimechchyny. *Derzhava ta rehiony. Seriia: Pravo*. 2022. № 3. S. 23–40. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2022/3.pdf

10. Bohatyр V.K. Likvidatsiina protsedura – zakliuchna protsedura u spravakh pro bankrutstvo: monohrafiia. Za red. dokt. yuryd. nauk, prof. B.V. Derevianka. Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2021. 210 s.

11. Postanova Pivnichno-Zakhidnoho apeliatsiinoho hospodarskoho sudu vid 05.10.2023 roku u spravi № 902/560/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114416982>

12. Postanova Pivnichnoho apeliatsiinoho hospodarskoho sudu vid 06.06.2023 roku u spravi № 911/166/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111549819>

13. Postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 12.09.2023 roku u spravi № 917/256/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113924665>

Derevyanko B.V., Tsyhanovych O.V. Certain aspects of pre-trial rehabilitation as a type of restructuring of economic entities. - Article.

The purpose of the article is to investigate the peculiarities of the regulation of pre-trial rehabilitation in Ukrainian legislation, as well as the judicial practice of applying the regulatory provisions of the law, to identify potential gaps and to propose ways of their solution. Research methods. Various

general scientific and special methods of cognition were used to achieve the goal. With the help of methods of analysis and synthesis, as well as the comparative legal method, the peculiarities of the pre-trial rehabilitation procedure are determined, and with the help of the systemic-structural method, its place within the insolvency institution, as well as potential gaps in the regulatory legislation are identified. The application of the abstraction method made it possible to clarify the real risks from the identified shortcomings of the legislation for judicial practice. Prognostic and comparative legal methods were used to determine directions for improvement of the Code of Ukraine on bankruptcy procedures. Conclusions and suggestions. The scientific novelty of the article consists in the study and analysis of the provisions of the legislation, the views of scientists and judicial practice on the subject of the presence of gaps in the legislation regulating the conduct of pre-trial rehabilitation, as well as in offering one's own directions for solving the identified problems. The article highlights the problem of insufficient informing creditors about the debtor's condition during the initiation of the pre-trial rehabilitation procedure, for the solution of which it is proposed to establish the obligation to include a financial analysis into the rehabilitation plan.

In order to avoid potential abuses by unscrupulous debtors who are trying to approve the reorganization plan using the votes of creditors related to them, it is proposed to expand the concept of "persons concerned with respect to the debtor" by including in the list also legal entities that during the last three years had any joint managers with the debtor.

In addition, the article shows that in the case of using the pre-trial rehabilitation procedure to delay time, the Bankruptcy Code of Ukraine does not provide for any responsibility or method of influencing the unscrupulous debtor. It is proposed to introduce liability for abuse of the rehabilitation procedure and misleading creditors with an unlawful purpose, in particular, evasion of debt payments.

Keywords: insolvency, bankruptcy, rehabilitation, pre-trial rehabilitation, rehabilitation of the debtor prior to the opening of bankruptcy proceedings, Code of Ukraine on bankruptcy procedures, abuse of law, arbitration administrator,

recovery of the enterprise, restructuring of assets, creditor, commercial court.

Авторська довідка:

Дерев'яно Богдан Володимирович – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН

України, (044) 286-70-98, del15043000@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7408-8285

Циганович Олександр Віталійович, аспірант Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, (044) 286-70-98, tsyhanovycholeksandr@gmail.com, orcid.org/0009-0009-6959-2191

Стаття надійшла до редакції 20 лютого 2024 р.